



The Guideline Development for Conducting Health-Promoting Schools for The Schools under the Office of Roi Et Primary Education Service

Area Office 2

Chaiwat Somngoen¹ & Tharinthorn Namwan²

Received	Reviewed	Revised	Accepted
19/01/2024	19/02/2024	20/02/2024	21/02/2024

Abstract

This research aimed to 1) study a current condition, a desirable condition, and the need for conducting health-promoting schools for the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service Area Office 2 2) develop the guideline for conducting health promoting schools for the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service Area Office 2. The research was performed in 2 phases as follows. Phase 1: The current condition, the desirable condition, and the need for conducting health-promoting schools for the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service Area Office 2 were studied. The sample group consisted of 260 school administrators and healthcare teachers randomly determined by stratified random sampling. The research tool was a questionnaire. Phrase 2: The guideline development for conducting health-promoting schools for the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service Area Office 2 was studied. The sample group consisted of the school administrators and the healthcare teachers from 3 best-practice schools. There were 5 evaluators to assess the suitability and feasibility of the guideline. The research tools were an interview form and the suitability and feasibility of the guideline scales. The statistics used in the quantitative data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results found as follows:

1. The current condition and the desirable condition for conducting health-promoting schools for the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service

¹ Maha Sarakham University, Email- 65010581019@msu.ac.th

² Maha Sarakham University, Email- Tharinthorn.n@gmail.com



Area Office 2 were overall at high level. The need for conducting health-promoting schools for the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service Area Office ranked, in descending order, namely, healthcare services, social counseling and support, school policies, healthy environmental school management, school management, healthcare support for school personals, working project with local community, exercising, sports and recreation activities, health education in school and safe nutrition.

2. The guideline for conducting health-promoting schools for the schools under the Office of Roi Et Primary Education Service Area Office 2 consisted of 10 aspects 30 guidelines. In addition, the results of assessing the suitability and feasibility of the guidelines were at the highest level.

Keywords : development; Guideline for Conducting Health-Promoting Schools



แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ชัยวัฒน์ สมเงิน³ และธรินธร นามวรรณ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูอนามัยของสถานศึกษา จำนวน 260 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูอนามัยของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศ 3 แห่ง จำนวน 6 คน ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากตามลำดับ ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม ด้านนโยบายของโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการที่โรงเรียน ด้านการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน ด้านโครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ด้านสุขศึกษาในโรงเรียน และด้านโภชนาการอาหารที่ปลอดภัย

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 10 ด้าน 30 แนวทาง มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนา; แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

³ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, Email- 65010581019@msu.ac.th

⁴ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, Email- Tharinthorn.n@gmail.com



บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีอันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้หลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะช่องทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็วในการรับและส่งข่าวสารต่อกัน ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับนั้นมาจากหลายแหล่ง ทั้งจากแหล่งที่เชื่อถือได้และไม่น่าเชื่อถือ ผู้รับข่าวสารจำนวนมากอาจไม่สามารถวิเคราะห์และการกลั่นกรองข่าวสารที่ได้รับว่าจริงหรือปลอม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ และการใช้ชีวิตสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นทั่วโลก ทุกประเทศจึงเห็นพ้องต้องกันว่าควรเสริมสร้าง “ความรอบรู้ด้านสุขภาพ” (Health literacy) จึงจำเป็นและสำคัญเร่งด่วน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เพิ่มสูงขึ้น หากประชาชนได้รับ “ภูมิคุ้มกัน” ผ่านการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ ย่อมหมายถึง ความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้รอดพ้นจากพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ โดยมุ่งเป้าไปที่ “การพัฒนาทักษะและศักยภาพ” ของประชาชนและชุมชนให้สามารถ “ค้นหาคำตอบ” ตลอดจนสามารถ “เข้าถึงแหล่งข้อมูล” และ “ตรวจสอบ” ข้อมูลที่ได้รับมาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (Office of Health Promotion, 2022)

ประเทศไทยโดยกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARO) ขององค์การอนามัยโลก จัดประชุม Intercountry Consultation on Health Promoting School เมื่อวันที่ 2-5 ธันวาคม 2540 ณ กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้แทน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และผู้แทนจาก 7 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สืบเนื่องจากการประชุมดังกล่าว กรมอนามัยจึงนำแนวคิดและกลยุทธ์ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนี้มาดำเนินการในช่วงเวลาที่ตรงกับแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยลักษณะการทำงานอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน องค์กร และประชาชนในชุมชน ซึ่งปัจจุบันใช้แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนพัฒนาระยะ 5 ปี จะเป็นกลไกเชื่อมต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ให้สามารถนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการกำหนดทิศทางเป้าหมายการพัฒนาและประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งได้พิจารณาจากการประเมินสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาสุขภาพ ซึ่งแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นช่วงระยะเวลาของการปฏิรูปประเทศในระยะ 5 ปีแรก และจะเป็นการวางรากฐานของระบบสุขภาพให้เข้มแข็ง มีเอกภาพ สามารถต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับต่อไป (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12, 2560) กรมอนามัยเริ่มดำเนินการกลยุทธ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยกำหนดเป้าหมายถ่ายทอดแนวคิด



และพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต้นแบบจังหวัดละ 1 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2545 จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตาม 10 องค์ประกอบ โดยแบ่งการประเมินเป็น 3 ระดับ คือ ระดับทอง เงิน และทองแดง ในปี พ.ศ. 2552 มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และผ่านการประเมิน ร้อยละ 96.8 กรมอนามัยจึงได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานในระดับที่สูงขึ้น คือ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชร และในปี พ.ศ.2564 - 2565 มีการยกระดับการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามมาตรฐานสากล ภายใต้แนวทางมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์โลก ฉบับใหม่และความสอดคล้องกับบริบทประเทศไทย (Office of Health Promotion, 2022)

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 7 จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่รับผิดชอบ 4 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ผลักดันให้โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพ โดยจัดให้มีโรงเรียนต้นแบบด้านสุขภาพ และสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพภายในสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยความร่วมมือของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการจัดระบบการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ทั้งในหลักสูตร นอกหลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดสิ่งแวดล้อมและการสื่อสารด้านสุขภาพ เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนและบุคลากร สามารถเข้าถึง เข้าใจ ข้อมูลสุขภาพ ทำให้ตัดสินใจดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม ตามบริบทและสภาพปัญหาของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, 2022)

จากความสำเร็จด้านสุขภาพของเด็กวัยเรียนที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและครู โดยทั่วไป ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง นโยบาย การวางแผน และการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2



ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษา องค์ประกอบและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยภายใต้ขอบเขตเนื้อหา องค์ประกอบการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (World Health Organization. 1998 ; Pender. 2002 ; Department of Health. 2015 ; Health Promotion Fund. 2017 ; Siangphor, K. 2020 ; Health Promotion Bureau. 2022) องค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 1) นโยบายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการในโรงเรียน 3) โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน 4) การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ 5) บริการอนามัยโรงเรียน 6) สุขศึกษาในโรงเรียน 7) โภชนาการอาหารที่ปลอดภัย 8) การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ 9) การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และ 10) การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูอนามัย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 664 คน

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 260 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นจึงใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา นำมาคำนวณหาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรแต่ละชั้นภูมิ ให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนด

3. สถานที่วิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4. ระยะเวลา ตั้งแต่ วันที่ 1 มีนาคม 2566 ถึง 31 ธันวาคม 2566

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

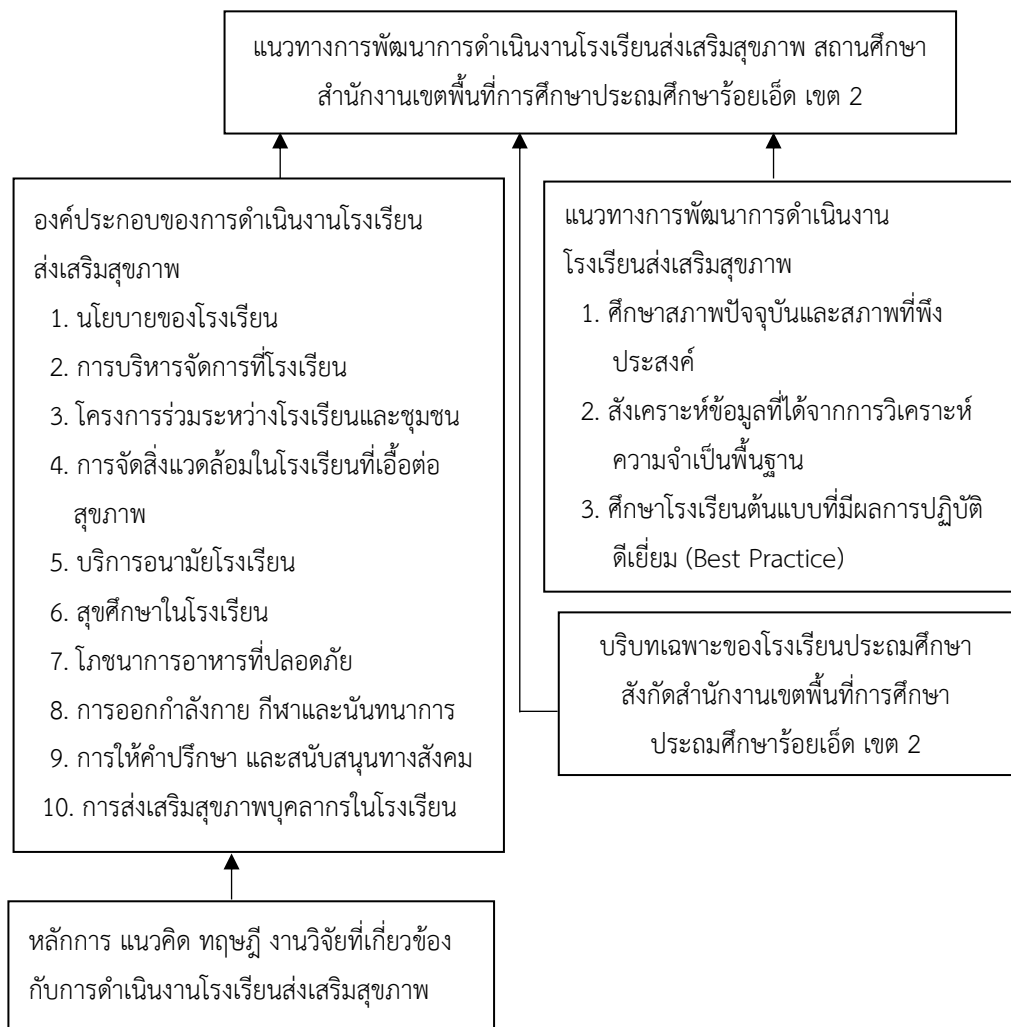


Figure 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2



ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีจำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของงานดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์โรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best practices) มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 องค์ประกอบ มีข้อคำถาม 30 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของงานดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หากคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยโดย โดยการทำการประเมินคุณภาพแบบสอบถามผ่านการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน การตรวจสอบความตรงมีผลการวิเคราะห์มากกว่า 0.5 จำนวน 50 ข้อ และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ซึ่งไม่ได้เป็นผู้ที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นรายฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และ 0.96 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ระยะที่ 2 ใช้แบบสัมภาษณ์โรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best practices) มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 องค์ประกอบ มีข้อคำถาม 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00



การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ใช้สูตรดังนี้ $PNI_{modified} = (I-D)/D$ (โดยกำหนดให้ I = ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ; D = ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน)

2. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางฯ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้บริหาร และครูอนามัย สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สภาพปัจจุบันโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ บริการอนามัยโรงเรียน การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และนโยบายของโรงเรียน

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้บริหาร และครูอนามัย สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ บริการอนามัยโรงเรียน และโภชนาการอาหารที่ปลอดภัย

3. ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม ด้านนโยบายของโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการที่โรงเรียน ด้านการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน ด้านโครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ด้านสุขภาพในโรงเรียน และด้านโภชนาการอาหารที่ปลอดภัย ตามลำดับ



Table 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบของ การดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริม สุขภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ดัชนีความต้องการจำเป็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	D	I	PNI modified	ลำดับ ต้องการ จำเป็น
1. นโยบายของ โรงเรียน	3.19	1.11	ปาน กลาง	4.51	0.50	มาก ที่สุด	3.19	4.51	0.41	3
2. การบริหารจัดการ ในโรงเรียน	3.42	1.12	ปาน กลาง	4.39	0.68	มาก	3.42	4.39	0.29	5
3. โครงการร่วม ระหว่างโรงเรียนและ ชุมชน	3.55	1.05	มาก	4.33	0.59	มาก	3.55	4.33	0.22	7
4. การจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนที่เอื้อต่อ สุขภาพ	3.52	1.10	มาก	4.57	0.62	มาก ที่สุด	3.52	4.57	0.30	4
5. บริการอนามัย โรงเรียน	3.16	1.08	ปาน กลาง	4.56	0.54	มาก ที่สุด	3.16	4.56	0.44	1
6. สุขศึกษาใน โรงเรียน	3.79	1.17	มาก	4.48	0.50	มาก	3.79	4.48	0.18	9
7. โภชนาการอาหาร ที่ปลอดภัย	4.17	0.93	มาก	4.56	0.50	มาก ที่สุด	4.17	4.56	0.09	10
8. การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ	3.82	1.09	มาก	4.50	0.50	มาก	3.82	4.50	0.19	8
9. การให้คำปรึกษา และสนับสนุนทาง สังคม	3.16	1.07	ปาน กลาง	4.52	0.49	มาก ที่สุด	3.16	4.52	0.43	2
10. การส่งเสริม สุขภาพบุคลากรใน โรงเรียน	3.53	1.10	มาก	4.52	0.49	มาก ที่สุด	3.53	4.52	0.28	6
รวม	3.53	1.08	มาก	4.50	0.54	มาก ที่สุด				



จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านบริการอนามัยโรงเรียน 2) ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม 3) ด้านนโยบายของโรงเรียน 4) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ 5) ด้านการบริหารจัดการที่โรงเรียน 6) ด้านการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน 7) ด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน 8) ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ 9) ด้านสุขศึกษาในโรงเรียน และ 10) ด้านโภชนาการอาหารที่ปลอดภัย

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายของโรงเรียน

กำหนดขอบเขตของนโยบายหรือขอบเขต และจัดทำแผนผังโครงสร้างการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยภาพรวมครอบคลุมทั้งระบบของโรงเรียน จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อรับผิดชอบแต่ละองค์ประกอบโดยเฉพาะ

2. ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน

วิเคราะห์นโยบายและปัญหาด้านสุขภาพในปัจจุบันและความต้องการ และจัดทำโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครบวงจรที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหา ด้านสุขภาพในปัจจุบัน แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ ประกอบด้วย ครู นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครองเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อรับผิดชอบงานแต่ละส่วน

3. ด้านโครงการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน

โรงเรียนและชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านสุขภาพและสาเหตุของปัญหา ร่วมกันวางแผนการดำเนินโครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ ประกอบด้วย ครู นักเรียนแกนนำผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

4. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ

การรักษาความปลอดภัยการเฝ้าระวัง การตรวจตราบริเวณโรงเรียนเป็นประจำ สม่ำเสมอ ดำเนินงานตามแผนงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพตามแผนที่วางไว้ และนิเทศติดตามผลการดำเนินงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ



5. ด้านบริการอนามัยโรงเรียน

การตรวจสุขภาพประจำปี ประจำภาคเรียน การบริการวัคซีน จัดสถานที่ห้องพยาบาล วัสดุอุปกรณ์ และยารักษาโรค สำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น โดยจัดให้มีผู้ดูแลประจำห้อง ซึ่งอาจผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน กรณีพบปัญหาด้านสุขภาพ หากเป็นปัญหาที่เกินความสามารถของโรงเรียน ให้รีบประสานผู้ปกครองและขอความร่วมมือจากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาอย่างทันด่วน

6. ด้านสุขศึกษาในโรงเรียน

การวางแผนการดำเนินงานด้านสุขศึกษาในโรงเรียนให้ครอบคลุมทั้งด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย การรับประทานอาหาร การรักษาความปลอดภัย ของร่างกายและจิตใจ และให้ความรู้แก่นักเรียนและฝึกทักษะแก่นักเรียน ตามหลักสูตรบัญญัติ 10 ประการ

7. ด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

การแบ่งความรับผิดชอบอย่างชัดเจนเป็นฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายอาหารเสริมนม ฝ่ายอาหารกลางวัน ฝ่ายมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร เป็นต้น ตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียน สอนให้นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณประโยชน์ถูกหลักโภชนาการและปลอดภัย

8. ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

การจัดกิจกรรมกีฬาทุกปี และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการกีฬาทุกภาคเรียน ตลอดทั้งภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนรู้คุณค่าของการออกกำลังกาย โดยส่งเสริมให้ออกกำลังกายทุกวัน

9. ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม

การคัดกรองนักเรียนปีละ 1 ครั้ง โดยการใช้แบบประเมินพฤติกรรม SDQ ส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอก มีการติดตามผลการหลังจากการส่งต่อ และประเมินพฤติกรรมอีกครั้ง และอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรด้านจิตวิทยาวัยรุ่น จิตวิทยาเด็กและวิธีการแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่างๆ

10. ด้านการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

การตรวจสุขภาพบุคลากรปีละ 1 ครั้ง นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสุขภาพบุคลากรมาจัดกลุ่มจัดกลุ่มบุคลากรตามภาวะสุขภาพ (กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มพบโรค) และนิเทศติดตามผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียนและบันทึกผลทุกระยะอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ดังรายละเอียดในตาราง 2



Table 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. นโยบายของโรงเรียน	4.73	0.50	มากที่สุด	4.80	0.52	มากที่สุด
2. การบริหารจัดการในโรงเรียน	4.53	0.50	มากที่สุด	4.53	0.73	มากที่สุด
3. โครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน	4.40	0.60	มาก	4.53	0.46	มากที่สุด
4.การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ	4.33	0.60	มาก	4.40	0.65	มาก
5. บริการอนามัยโรงเรียน	4.58	0.60	มากที่สุด	4.53	0.60	มากที่สุด
6. สุขศึกษาในโรงเรียน	4.80	0.40	มากที่สุด	5.00	0.20	มากที่สุด
7. โภชนาการอาหารที่ปลอดภัย	4.53	0.50	มากที่สุด	4.40	0.63	มาก
8. การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ	4.60	0.57	มากที่สุด	4.67	0.00	มากที่สุด
9. การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม	4.63	0.47	มากที่สุด	4.62	0.33	มากที่สุด
10. การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน	4.33	0.43	มาก	4.80	0.17	มากที่สุด
โดยรวม	4.55	0.52	มากที่สุด	4.63	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และ 4.63 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สภาพปัจจุบันโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ บริการอนามัยโรงเรียน การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และนโยบายของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนต้องจัดให้มีบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน เพื่อเฝ้าระวังและค้นหาการผิดปกติหรือความบกพร่องด้านสุขภาพเบื้องต้น ทำให้ทราบภาวะสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นการป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงของโรค ซึ่ง World Health Organization (1998) กล่าวว่า บริการอนามัยโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดให้มีบริการ



สุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน ได้แก่ การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การตรวจสุขภาพ และการรักษาพยาบาลเบื้องต้นในโรงเรียน วัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพ การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้นจากครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chaikini, S. (2018) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Khansai, W. (2018) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อมีสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ 30 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ความเหมาะสมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Mungmai, C. (2017) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ 41 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) สภาพปัจจุบัน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นำไปสู่การกำหนดนโยบาย โครงสร้างการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยศึกษาจากบริบทของโรงเรียนของตน แล้วจึงวางแผนด้านบุคลากรและวิธีการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อทราบถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน และทราบถึงปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย



References

- Chaikini, S. (2018). *Development of a Guideline for the Operation of Health-Promoting Schools for Educational Institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Bueng Kan*. Master's Thesis Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University.
- Committee for the Preparation of the 12th National Health Development Plan. (2016). *The 12th National Health Development Plan (2017 - 2021)*. Bangkok: Ministry of Public Health.
- Department of Health. (2015). *Manual for Health Promotion School Operations (Revised Edition 2015)*. Bangkok: Chumnum Printing House.
- Health Promotion Office. (2013). *Manual for the Operation of Health-Promoting Schools*. Bangkok: Chumnum Printing. *Standards for Health Promoting School, 2022 : GSHP5*. Bangkok: Minnie Group.
- Khansai, W. (2018). *Development of Guidelines for Operations towards Diamond-level Health Promotion School Standards of Basic Education Institutions Under the Office of the Primary Educational Service Area 4 , Udon Thani*. Master of Education Thesis Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University.
- Mungmai, C. (2017). *Development of Guidelines for Health Promotion School Operations, Educational Institutions Under the Office of the Primary Educational Service Area 3 , Mahasarakham*. Master of Education Thesis, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University.
- Office of the Primary Educational Service Area, Roi Et Area 2. (2022). *Basic Education Development Plan (2023 - 2027)*. Roi Et: Office of the Primary Educational Service Area, Roi Et Area 2.
- Pender NJ., Murdaugh CL, Parsons MA. (2002). *Health promotion in nursing practice*. New Jersey: Pearson Education.
- Siangphor, K. (2020). *Theory, Techniques for Health Behavior Development and Application in Public Health*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

